

DENİZLİ'DE ÂŞIKLIK GELENEĞİ VE SORUNLARI

Adem ÖGER*

ÖZET

Âşıklık geleneği günümüzde sözlü, yazılı ve elektronik kültür ortamlarında üretilmekte, aktarılmakta ve yayılmaktadır. Ancak sosyo-kültürel hayatta meydana gelen değişimler, âşıklık geleneğini de büyük ölçüde etkilemiştir. Bildirimizde, Denizli yöresinde âşıklık geleneğinin geçmişi ve günümüzdeki durumu hakkında bilgi verilerek, toplumsal yaşamdaki değişmelere bağlı olarak yöre âşıklarının yetişme biçimleri, icra ortamları ve işlenen konulardaki değişim tartışılıp değerlendirilecektir. Ayrıca bu geleneğin yeni nesillere aktarılması ve tanıtılması noktasında bazı tekliflerde bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Denizli, Âşıklık Geleneği, Ali Taş, Ozan Nihat, Özay Gönlüm, Halim Kesen.

THE TRADITION OF MINSTRELSY AND ITS PROBLEMS IN DENİZLİ

ABSTRACT

The tradition of minstrelsy, nowadays, is transferred and conveyed orally, literally and on the electronic culture platforms. However, the changes, which occurred in the socio-cultural areas, have affected the tradition of minstrelsy on a large scale, too. In our paper, information about the past of the tradition of minstrelsy in Denizli and its present condition will be given, while the upbringing style of the regional minstrels, depending on the alterations in the societal life, their performance environments and the change in

*Yrd. Doç. Dr., Nevşehir Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Türk Halk Bilimi Ana Bilim Dalı, ademoger@gmail.com.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/3 Summer 2010*

the subject matters will be discussed and evaluated. Moreover, some offers will be put forward about transferring and introducing this tradition to the new generations.

Key Words: Denizli, The Tradition of Minstrelsy, Ali Taş, Ozan Nihat, Özay Gönlüm, Halim Kesen.

Âşıklık geleneği, Türk kültüründe önemli bir yer tutmaktadır. Yüzyılların deneyimlerinden süzülerek biçimlenmiş, belirli kalıp ve kuralları olan, şiirin kalıcı ve etkileyici özelliğinden yararlanarak ve de hikâye yaratımı ve aktarımında kendine has eserler ortaya koyarak kuşaktan kuşağa aktarılan bu gelenek, birtakım değişim ve dönüşümlerden geçerek günümüze kadar gelmiştir.

Geçmişi daha öncesine dayanmakla birlikte, kesin şekilleriyle 16. yüzyıldan itibaren sözlü kültür ortamında icra edilmeye başlanan âşıklık geleneği, 19. yüzyılın ilk yarısından itibaren matbaanın kullanılmasıyla birlikte, sözlü kültür ortamının yanı sıra yazılı kültür ortamına da aktarılıp tüketilmeye başlanmıştır. 20. yüzyıla gelindiğinde ise kitle iletişim araçlarının sosyo-kültürel hayatın her alanında yaygın olarak kullanılmasıyla birlikte, âşık tarzının şiirsel ürünleri hem sözlü gelenekte hem de elektronik kültür ortamında yaratılıp aktarılmaya devam etmektedir.¹

Anadolu'da bazı bölgelerimiz âşıklık geleneğinin yaratılması ve yaşatılması açısından öne çıkmaktadır. Özellikle Orta ve Doğu Anadolu bölgeleri âşıklık geleneğinin köklerinin atıldığı ve geliştirildiği bölgelerimizdir.² Ege Bölgesi ve asıl konumuz olan Denizli yöresi ise âşıklık geleneğinin yukarıda belirttiğimiz bölgelerin aksine pek canlı olmadığı bir yöredir. Denizli yöresinde köklü bir âşıklık geleneğinin olmamasına rağmen, bu geleneğin yaşatılması açısından ve âşık sayısı bakımından Denizli, Batı Anadolu'daki en önemli şehirlerimizden biridir.

Kitle iletişim araçlarının yaygın olarak kullanıldığı günümüzde, âşıkların yetiştirmeleri, icra ortamları ve işledikleri konular öncekilere göre farklılıklar göstermektedir. Günümüzde âşıklar, geçmişte olduğu gibi sözlü kültür ortamında ve usta-çırak ilişkisi

¹ Âşıklık geleneğinin icra ortamları hakkında geniş bilgi için bk. Metin Özarslan, **Erzurum Âşıklık Geleneği**, Akçağ Yayınları, Ankara 2001, s. 207-297.

² Âşıklık geleneğinin başlangıçtan beri merkezi sayılan bölgeler için bk. Umay Günay, **Türkiye'de Âşık Tarzı Şiir Geleneği ve Rüya Motifi**, Akçağ Yayınları, Ankara 1999, s.18-19.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/3 Summer 2010*

içerisinde değil, âşık ve halk hikâyeleri kitaplarını okuyarak, usta âşıkları radyo ve kasetçalardan dinleyerek kendilerini yetiştirmektedir. Bu durum âşık adaylarının “gizli çıraklık” adı verilebilecek bir dönemden geçmelerine neden olmaktadır. Buna göre âşık olmak isteyen kişiler, âşık tarzı içeren kasetleri dinlemekte ve bunları usta bildikleri âşıklara dinleterek onların eleştiri ve önerilerini almaktadır. Bu yolla kendilerini yetiştirmeye çalışmaktadır. Denizli yöresinde yetişen âşıklar da bu tarzda kendini yetiştiren, daha çok yazılı ve elektronik kültür ortamında geleneği öğrenen ve sanatını bu bağlamda icra eden âşıklardır.

Denizli’de yetişen âşıklardan birincisi Ali Taş’tır. 1943 yılında Afyon-Dinar ilçesinin Bademli Köyü’nde dünyaya gelen Ali Taş, ilkokulu köyünde bitirdikten sonra 15 yaşında gurbete çıkmış ve Denizli, Muğla, Aydın ve İstanbul’da geçen beş yıldan sonra, 1963 yılında askere gitmiştir. 1972 yılında evlendikten sonra Denizli’ye yerleşen Ali Taş, bir taraftan çobanlık, inşaat işçiliği ve türbedarlık gibi işlerde çalışırken, diğer taraftan usta âşıkların plaklarını ve kasetlerini dinleyerek âşıklık geleneği konusunda kendini yetiştirmiştir. Dügünlerde ve çeşitli eğlence yerlerinde hem yöreye ait türküleri hem de kendi eserlerini bağlamasıyla çalıp söyleyen Ali Taş, 1991 yılında vefat etmiştir. 47 yıllık ömründe, dokuz plak ve beş kaset çıkarmıştır. Ayrıca yurt dışında Almanya, Hollanda, İsviçre, Avusturya ve Belçika’da yaşayan ve “gurbetçi” adı verilen vatandaşlarımızın düzenledikleri çeşitli etkinliklerde de çalıp söyleyen Ali Taş, yurt içinde de birçok yarışmaya katılarak çeşitli ödüller almıştır³. Bunlardan bazıları şunlardır:

1. 1971 Konya Âşıklar Bayramında “türkü” dalında ikincilik ve “Dadaloğlu” özel ödülü ve bir şilt;
2. 1974 yılında, İstanbul “Kök” dergisinin şiir yarışmasında, “türkü” dalında ikincilik ve “Dadaloğlu” özel ödülü ve bir şilt;
3. 1974 Antalya Festivalinde özel ödül ve bir şilt;
4. 10. Silifke Müzik ve Folklor Festivalinde özel ödül ve şilt;
5. 1977 İstanbul 2. Altın Saz Âşıklar Şöleninde “türkü” dalında birincilik ve şilt;

³ Ali Taş hakkında geniş bilgi için bk. Şükrü Tekin Kaptan, “Egeli Bir Ozan: Ali Taş (Kimliği, Şahsiyeti, Sanatı-Eserleri)”, **Birinci Türk Medeniyetlerinde Sözlü Kültür Geleneği (Türküler ve Ozanlar) Sempozyumu (12–14 Eylül 2002)**, s. 145–160.

6. 28 Nisan 1981, Müzik-San Vakfı’nın Atatürk’ün doğumunun 100. doğum yıldönümü dolayısıyla tertiplediği Âşıklar Şöleninde “*Atatürk Destanı*” ile üstün hizmet ödülü;
7. 1982 yılında, Müzik-San Vakfı tarafından yılın ozanı seçilmesi;
8. 1 Mayıs 1988 tarihinde Ankara’da tertiplenen Âşıklar Şöleninde başarı ödülü ve bir şilt;
9. 1 Mayıs 1990 yılında, Malatya İnönü Üniversitesi’nin düzenlediği 1. Âşıklar Yarışmasında “*lebdeğmez-koçaklama*” dalında ikincilik, “*muamma*” dalında birincilik ve “*türkü*” dalında birincilik ödülleri;
10. 20–25 Kasım 1990 tarihlerinde Adana Uluslararası Karacaoğlan Âşıklar Yarışmasında “*Karacaoğlan*” şiiri ile ikincilik ödülü⁴.

12 yaşında şiir yazmaya, söylemeye ve saz çalmaya başlayan Ali Taş, asker ocağında arkadaşı Mehmet Aslan’la birlikte saz çalmayı ilerletmiştir. 1972 yılından sonra Dinar ve çevresinden derlediği on üç tane zeybek, uzun hava ve türküyü İstanbul radyosunda seslendirmiş ve “*mahalli sanatçı*” unvanını kazanmıştır.

Denizli’nin yetiştirdiği birkaç âşıktan biri olan Ali Taş, şiirlerinde “âşık, ozan” gibi unvanları kullanmamıştır. Ali Taş, âşıklık geleneğinin usta-çırak ilişkisi içinde sürdürülmediği ve canlı olarak yaşatılmadığı bir çevrede yetişmiştir. O, Âşık Murat Çobanoğlu, Âşık Yaşar Reyhanî, Âşık Şeref Taşlıova ve Âşık Gül Ahmet Yiğit gibi âşıkların plak ve kasetlerini dinleyerek kendini yetiştirmiştir. Dolayısıyla usta âşıkların kasetlerini dinleyerek “gizli çıraklık” dönemi yaşayan âşıklarımızdan biridir. Yörede âşıklık geleneğinin ve âşıkların olmayışından yakınan Ali Taş, bu durumu bir şiirinde şöyle dile getirir:

Âşık arkadaşlar, sizi arıyon,
Denizli’de yalnız körlendim gittim.
Söyleşip, dertleşecek başka âşık yok,
Hal bilmez elinde, horlandım gittim.

Rastlamadım muhabbetin demine,
Burda geçen Mastikayla Emine,
Kimi okey oynar kimi domino,
Aldım sazımı da fırladım gittim.

⁴ Hasan Kallıncı, “Âşık Ali Taş”, **Tarla**, S. 19/9, 1991.

Hüdaî, Gül Ahmet halimi bilse,
Çobanoğlu, Şeref, Reyhanî olsa,
Hepsi bir gün bana misafir gelse,
Ali Taş, o zaman gürlendim gittim⁵.

Sözlü, yazılı ve elektronik kültür ortamlarının hepsinde sanatını icra etmekle birlikte, aşığın kendisi elektronik kültür ortamında yetişmiş ve sanatını da daha çok bu bağlamda icra etmiştir. Ancak onun yetişmesinde ve sanatını icra etmesinde köy düşünlerinin büyük bir önem arz ettiğini söyleyebiliriz.

Denizli'nin yetiştirdiği önemli âşıklardan biri de Ozan Nihat'tır. 1950 yılında dünyaya gelen Ozan Nihat, ilk ve orta öğrenimini Denizli'de tamamlayarak 1972 yılında işçi olarak gittiği Almanya'da Ozan Arif, Âşık Yaşar Reyhanî, Abdülvahap Kocaman, Yusuf Polatoğlu, Hilmi Şahballı gibi âşık ve şairlerle tanışmıştır. Bu ortamdan doğan etkileşim sonucu, Ozan Nihat (Sönmez) âşıklığa meyletmiş, Almanya'da yaşadığı yıllar içinde, yazılı ve elektronik kültür ortamında kendini yetiştirmiş ve Türklerin tertiplelediği gecelerde adı geçen âşıklarla birlikte sanatını icra etmeye başlamıştır⁶.

Ozan Nihat, Almanya'da bulunduğu on beş yıl içerisinde, Türklerin yoğun olarak yaşadığı Avrupa'nın birçok şehrinde sahne almış ve kitlelerle buluşmuştur. Almanya'da dört, Türkiye'de ise 2 kaset çıkaran Ozan Nihat, Türkiye'de birçok âşığın katıldığı yarışmalarda da önemli ödüller almıştır. Bunlardan bazıları şunlardır:

17 Ağustos 1991 tarihinde Kırıkkale'de düzenlenen "1. Âşıklar Yarışması"nda, "güzelleme" dalında birincilik, "atışma" dalında ikincilik ödülü.

18–20 Ekim 1996 tarihinde Erzurum'da düzenlenen "7. Geleneksel Türkiye Âşıklar Yarışması"nda ise, "doğaçlama" dalında birincilik ödülü.

Ali Taş gibi Ozan Nihat da yazılı ve elektronik kültür ortamında usta âşıkların plak ve kasetlerini dinleyerek kendini yetiştirmiştir. Bu açıdan değerlendirildiğinde, elektronik kültür ortamı âşıklık geleneğini bir taraftan olumsuz yönde etkilerken, diğer taraftan bu âşıklık geleneğinin canlı olmadığı yörelerde, hatta yurt dışında yeni âşıkların yetişmesine ve bu geleneğin yaşatılmasına önemli katkı sağlamıştır.

⁵ Şükrü Tekin Kaptan, *agm.*, s. 145–160.

⁶ Hasan Kallımcı, "Batı Anadolu'da Bir Âşık: Ozan Nihat", *Birinci Türk Medeniyetlerinde Sözlü Kültür Geleneği (Türküler ve Ozanlar) Sempozyumu (12–14 Eylül 2002)*, s. 139–144.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/3 Summer 2010*

1960’lı yıllardan itibaren yurt dışına işçi olarak göç etmeye başlayan Türkler, yaşadığı ülkelerde kendi kültürel değerlerinin dinamik yapısını sürdürmeye çalışmışlardır. “Milyonlarla ifade edilen dış göçle ve işçilerin bir anda Türkiye standartlarının çok üzerinde olan ekonomik kazançlarının verdiği refah ile birlikte, âşık tarzı için son derece ideal bir pazar ortaya çıkmıştır.”⁷ Bu ortamı çok iyi değerlendiren âşıklardan biri olan Ozan Nihat, yurt dışında hem âşıklık geleneğinin yaşatılmasını hem de bunun kitlelerle paylaşılmasını sağlamıştır.

Yurt dışına yapılan göçler, çoğunlukla Orta ve Doğu Anadolu’nun kırsal kesiminden yapılmıştır. “Dış göçle Batı Avrupa’ya özellikle de Batı Almanya’ya giden ve 1970’lere doğru büyük kitlelere ulaşan Avrupa Türkleri, çoğunluk itibarıyla Orta ve Doğu Anadolu’nun kırsal kesiminden oluşmaktaydı. Dolayısıyla âşıklık geleneğinin diğer bölgelere göre daha canlı olarak yaşamakta olduğu bu bölgelerden giden işçilerin yaşadıkları sosyo-kültürel sıkıntıların çok kısa bir sürede âşık tarzı şiirin yeni temaları olarak âşık tarzı şiir repertuarında yer almıştır. Bu cephesiyle dış göç, âşık tarzının yeni veya yenilenmiş konularla tematik olarak zenginleşmesini sağlamıştır.”⁸ İçinde yaşadığı sosyo-kültürel ortam Ozan Nihat’ın sanatını da doğrudan etkilemiş ve buna bağlı olarak onun işlediği temalar da ağırlıklı olarak göç, gurbet, vatan, bayrak sevgisi, birlik ve beraberlik gibi konular olmuştur.

Denizli yöresinde yetişen ve yaşayan âşıklardan sonuncusu ise Âşık Halim (Kesen)dir. 1960 yılında Denizli-Buldan Türlobey Köyü’nde dünyaya gelen Âşık Halim, keman çalan babasının teşvikiyle 10 yaşında bağlama çalmaya başlamıştır. Sonraki yıllarda, ilk olarak babasının yöredeki çeşitli olaylar üzerine yaktığı ağıt ve türküleri bağlama ile icra etmeye başlamıştır. Daha sonra da usta âşıkların eserlerini radyo ve kasetçalardan dinleyerek ve televizyondan izleyerek kendini yetiştirmiştir. Aynı zamanda keman ve cümbüş de çalabilen Âşık Halim, özellikle köy düğünlerinde ve eğlence gecelerinde hem yöreye ait türküleri hem de kendi eserlerini bağlama ili çalıp söylemektedir.

Âşık edebiyatı ürünlerinin sergilendiği ortamlar arasında kahvehaneler başta olmak üzere; kervansaraylar, hanlar, konaklar, kışlalar ve çeşitli eğlencelerin yapıldığı mekânlar bulunmaktadır. “Köy çevrelerinde de köy odalarının olması, zengin âşıkların

⁷ Özkul Çobanoğlu, *Âşık Tarzı Kültür Geleneği ve Destan Türü*, Akçağ Yayınları, Ankara 2000, s. 154.

⁸ Özkul Çobanoğlu, *age.*, s. 154.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/3 Summer 2010*

buralarda konaklayıp sanatlarını icra etmesi ve bu sanatçıları dinleyen âşık adaylarının etkilenecek örnek almaları sonucu âşıklık geleneği yayılmış ve aşık tipi sanatçılar köy çevrelerinde de görülmüştür. Boratav, tekkelerin kurulduğu ve geliştiği şehir ortamlarında yetişen âşıkların ‘âşık’ ve ‘tekke şairi’ şeklinde ayrılacaklarını; ama köy çevrelerinde ‘kendi mezheplerinin eğitimi ile yetişmiş halk şairlerini ‘âşıklar’ kümesinden ayırmanın güç olduğunu, onların yaratmalarının bütün nitelikleriyle âşık geleneği içinde’ kaldıklarını söyler.”⁹ Denizli yöresinde âşıklık geleneğinin olmaması ve köy düşünlerinin günümüzde de sosyo-kültürel açıdan büyük bir değişim geçirmemiş olması âşıkları, sanatını köy düşünlerinde icra etmeye yönlendirmiştir. Âşık Halim, birçok müzik aletini de kullanarak elektronik kültür ortamını çok iyi değerlendirmektedir. Yörede meydana gelen çeşitli olaylar üzerine yaptığı güzelleme, taşlama, ağıt ve koçaklama tarzındaki şiirlerini bağlamasıyla çeşitli ortamlarda icra etmektedir.

Âşıklık geleneğini yazılı ve elektronik kültür ortamında öğrenen Âşık Halim, sanatını geleneksel yapının kısmen değişikliklere uğramakla birlikte büyük oranda devam ettiği Denizli’nin Buldan ve Güney gibi ilçelerinde ve bunlara bağlı köylerdeki düşünlerde icra etmektedir.

20. yüzyılda âşıklık geleneğinin zayıflamasıyla birlikte, kendi bestelerinin yanı sıra bulunduğu yörenin türkülerini çeşitli radyo ve televizyonlarda seslendiren ve “mahalli sanatçı veya yerel sanatçı” olarak adlandırılan sanatçılar öne çıkmaya başlamıştır. Bu tarzdaki sanatçıların bir kısmı, belli bir yörenin türkülerini, ezgilerini ve hikâyelerini yerelden ulusala ve ulusaldan evrensele taşıyarak başarılı bir çizgide ilerlemiş ve o yöre ile özdeşleşmiştir. Bu tarzda âşıklık geleneğinden de yararlanarak Denizli yöresinin halk bilgisi yaratmalarını elektronik kültür ortamında sergileyerek sanatını icra eden ve “Türk halk müziği sanatçısı ve araştırmacısı” olarak kültür dünyamızda yerini alan sanatçılardan biri, Denizli ile özdeşleşmiş olan Özey Gönlüm’dür.

Özey Gönlüm 1940 yılında âşık tarzı kültür geleneğinin devam ettirildiği bir bölge olan Erzincan/Tercan’da dünyaya gelmiştir. Ancak doğumundan birkaç ay sonra Denizli’ye ailesiyle birlikte göç eden Özey Gönlüm’ün sanat yaşamında Tercan önemli bir yer işgal etmemiştir.

Özey Gönlüm, babasının hediyesi olan ve yaşamının sonuna kadar elinden düşürmediği belirtilen ağız armonikası ile müzik aleti

⁹ Bayram Durbilmez, *Âşık Edebiyatı Araştırmaları-Taşpınarlı Halk Şairleri*, Ürün Yayınları, Ankara 2008, s. 19-20.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/3 Summer 2010*

çalmaya başlamıştır. Ortaokulda müzik öğretmeninın teşvikiyle mandolin ve lise öğrenimi sırasında da kendi merakıyla bağlama çalmayı öğrenmiştir. Lise yıllarında İstanbul’da iki ay süre ile açık hava konserlerine katılmış ve sanatçı kişiliğini geliştirmiştir. Bu tür konserler, âşıkların elektronik kültür ortamlarıyla tanışmaları olarak kabul edilmektedir¹⁰.

Özay Gönlüm 34 yıl TRT’de çalışmış ve kendi teşebbüsleriyle Anadolu’da 2000 civarında köyü dolaşarak derlemeler yapmıştır. Bu derlemeler sırasında Gönlüm, Anadolu’daki âşık tarzı kültür geleneğinin repertuarını, makamlarını, saz çalma, icra ve hikâye anlatma tekniklerini, ağızları (bilhassa Ege ve Denizli yöresi) özetle sahayı ve geleneği tanıma, inceleme ve özümseme imkânı bulmuştur. Özay Gönlüm’ün, 1973 yılından başlamak üzere 33’lük ve 45’lik plakların sayısı kırka yaklaşmıştır ve aynı şekilde bir o kadar da piyasaya çıkan kaseti bulunmaktadır¹¹.

Özay Gönlüm, değişen kültür ortamına göre, âşıkların yetişmelerinde de farklılaşmaların meydana geldiği ve Türk anlatı ve gösterim geleneğinde köklü değişmelerin yaşandığı bir dönemde yetişmiştir. Özay Gönlüm’ün yetişmesinde de sözlü kültür geleneğinden çok, “yazılı kültür geleneği, özellikle örgün müzik eğitimi ile elektronik kültür ortamının etkili olduğu görülmektedir. Özay Gönlüm, birincil sözlü kültür ortamında yaratılan ve icra edilen bu anlatım ve gösterim geleneklerini, yazılı ve elektronik kültür ortamlarında tanımış, araştırmış ve yine bu geleneklerden hareketle elektronik kültür ortamında sergilediği ürünleri meydana getirmiştir.”¹²

Sonuç olarak, Denizli yöresinde âşıklık ve özellikle âşık tarzı şiir geleneği ile ilgili olarak şunları söylemek mümkündür:

Yörede köklü bir âşıklık geleneğinin olmamasına rağmen, âşık adayları elektronik kültür ortamını çok iyi değerlendirmişler ve usta âşıkların plâk ve kasetlerini dinleyerek kendilerini yetiştirmişlerdir. Yörede, Erzurum ve Kars illerinde olduğu gibi âşık tarzı hikâyelerin anlatıldığı ve şiirlerin seslendirildiği kahvehaneler (âşık, semai, meydan kahveleri vs.) de yer almamaktadır. Dolayısıyla bu yörede yetişen âşıkların icra ortamları köy düğünleri başta olmak üzere çeşitli eğlence geceleri ve genellikle yerel yönetimlerin düzenledikleri festival tarzındaki etkinliklerdir.

¹⁰ Nebi Özdemir, “Türk Anlatım ve Gösterim Geleneği İçinde Özay Gönlüm’ün Yeri”, *Milli Folklor*, S. 53, Bahar/2002, s. 41-42.

¹¹ Nebi Özdemir, *agm.*, s. 43.

¹² Nebi Özdemir, *agm.*, s. 42-43.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/3 Summer 2010*

Yörede yetişen âşıklardan Ozan Nihat, âşık tarzı şiir geleneğini Avrupa'ya da taşıyarak, orada yaşayan Türklerin çeşitli sıkıntılarını, memleket özlemlerini ve duygularını âşık tarzı şiir geleneği içerisinde dile getirmiştir. Özay Gönlüm ise halk hikâyeciliği, âşıklık geleneği ve meddahlık gibi geleneksel anlatım/gösterim/icra sanatlarını elektronik kültür ortamında başarılı bir şekilde sergilemiştir. Bu yönüyle de bizlere, günümüz âşıklarının elektronik kültür ortamında varlığını nasıl sürdürebilecekleri ve hangi işlevleri üstlenecekleri noktasında örnek bir halk müziği sanatçısı ve araştırmacıdır.

Âşıklık geleneğinin yaşatılması için, âşıkların toplumdaki değişim ve dönüşümü takip ederek bu geleneğin yeniden yapılanmasını sağlamaları gereklidir. Diğer taraftan âşıklık geleneğinin küçük yaşlarda çocuklarımıza sağlıklı bir şekilde tanıtılıp aktarılması gerekmektedir. Somut olmayan kültürel miraslarımızdan biri olan âşıklık geleneğinin, kendine özgü doğal yapısı içinde elektronik kültür ortamına taşınarak yaşatılması ve bu geleneğin gelecek nesillere aktarılması için çeşitli teklifler sunulabilir. Bu noktada özellikle bu geleneğin yeni nesillere tanıtılması açısından bizim teklifimiz şöyledir:

Kültür Bakanlığı'na bağlı olarak çalışan İl Kültür Müdürlüklerinde, bir veya birkaç âşık görevlendirilerek, Milli Eğitim Müdürlükleri ve Üniversitelerle koordinasyon içerisinde özellikle orta öğretim kurumlarında ve üniversitelerin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümlerinde âşıklık geleneğini ve âşık edebiyatı ürünlerini uygulamalı olarak anlatabilirler. Böylece öğrenciler, orta öğretim kurumlarının Türk Dili ve Edebiyatı dersleri ile üniversitelerin Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerinin müfredatlarında da geniş bir şekilde yer alan âşıklık geleneği ve âşık edebiyatını bilhassa icracının ağzından dinleme şansını yakalayacaklardır. Kaldı ki günümüzde ilk ve ortaöğretim kurumlarında “Halk Kültürü”, “Halk Bilim” gibi seçmeli dersler de yer almaktadır. Bu durum bir taraftan âşıklık geleneğini öğrencilerin icra ortamında öğrenmesini sağlayacak, diğer taraftan da âşıklar için önemli bir gelir kaynağı oluşturacaktır.

Çünkü yeni nesiller, Hayalî'nin “Cihân-ârâ cihân içindedir ârâyı bilmezler / Ol mâhîler ki deryâ içredir deryâyı bilmezler” beyitinde ifade ettiği gibi, âşıklık geleneğimiz de içinde olmak üzere somut olmayan kültürel mirasımızın farkında ve bilincinde değildir. Somut olmayan kültürel miraslarımızın bir kısmı elektronik kültür ortamında icra edilse de, bu geleneğin kültürel köklerini bilmeyen gençler için, bu ortamda icra edilen sanatsal gösterim ve icralar da onlar tarafından çok ilgi görmemektedir.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 5/3 Summer 2010*

KAYNAKÇA

- DURBİLMEZ, Bayram; **Âşık Edebiyatı Araştırmaları-Taşınarlı Halk Şairleri**, Ürün Yayınları, Ankara 2008.
- ÇOBANOĞLU, Özkul; **Âşık Tarzı Kültür Geleneği ve Destan Türü**, Akçağ Yayınları, Ankara 2000.
- GÜNAY, Umay; **Türkiye’de Âşık Tarzı Şiir Geleneği ve Rüya Motifi**, Akçağ Yayınları, Ankara 1999.
- KALLİMCİ, Hasan; “Âşık Ali Taş”, **Tarla**, 19/9, 1991.
- KALLİMCİ, Hasan; “Batı Anadolu’da Bir Âşık: Ozan Nihat”. **Birinci Türk Medeniyetlerinde Sözlü Kültür Geleneği (Türküler ve Ozanlar) Sempozyumu (12–14 Eylül 2002)**.
- KAPTAN, Şükrü Tekin; “Egeli Bir Ozan: Ali Taş (Kimliği, Şahsiyeti, Sanatı-Eserleri). **Birinci Türk Medeniyetlerinde Sözlü Kültür Geleneği (Türküler ve Ozanlar) Sempozyumu (12–14 Eylül 2002)**.
- ÖZARSLAN, Metin; **Erzurum Âşıklık Geleneği**, Akçağ Yayınları, Ankara 2001.
- ÖZDEMİR, Nebi; “Türk Anlatım ve Gösterim Geleneği İçinde Özyay Gönülüm’ün Yeri”, **Milli Folklor**, S. 53, Bahar / 2002.